

Km

Katolskt magasin

NUMMER 1/2021
PRIS 70 KR

-
- » **2021 – den helige Josefs år**
 - » **När religionen används inom politiken**
 - » **Andra Vatikankonciliets liturgireform**
 - » **Kampen om ungdomarna i Neapel**

Med Gud i handen på jakt efter röster

Italiens ledare på den politiska högerkanten Matteo Salvini och Giorgia Meloni – samt ytterhögerledare från en rad andra länder – drar konstant väljarna i rocken med ena handen, medan de håller Bibeln i den andra. Det menar den italienske författaren Iacopo Scaramuzzi, som *Katolskt magasin* har träffat för en intervju om missbruk av kristendomen och manipulering av religiösa symboler.

I somras, när hela Italien var uppslukat av coronavirusepidemin, utkom en intressant italiensk bok nära på obemärkt: *Dio? In fondo a destra – Perché i populismi sfruttano il cristianesimo* (Gud? Längst bort till höger – Hur populistiska partier missbrukar kristendomen). I en rad år har bokens författare, Iacopo Scaramuzzi, bevakat Vatikanen och religiösa skeenden i stort. Den typ av populistiska partier han har observerat finns inte bara Italien utan också i USA, Ryssland, Brasilien och ett flertal andra länder.

Hur uppstod idén till boken?

– I augusti 2019 bevakade jag en parlamentarisk utfrågning i senaten, kort efter att premiärminister Giuseppe Contes första regering hade fallit. Jag la märke till de många religiösa symboler och referenser som användes i olika inlägg. Under Matteo Salvinis tal [partiledare för högerpartiet Lega Nord och dåvarande inrikesminister, red. anm.] kysste han ett litet krucifix och citerade samtidigt påven Johannes Paulus II. Därefter reste sig Matteo Renzi [tidigare premiärminister, till-

hör Demokratiska partiet, red. anm.] och kritiserade Matteo Salvinis migrationspolitik genom att citera Matteusevangeliet. Efter det hörde man en politiker från partiet Italiens bröder [ytterhögerparti, red. anm.] citera Jesus. Till slut tog Giuseppe Conte ordet och förebrädde Salvini för att han i ett världsligt parlament så ofta använder sig av religiösa symboler i sina tal, som till exempel krucifixet och rosenkransen. Detta trots att alla vet att Conte är trogen följare av Padre Pio och att han alltid har en bild på honom i fickan. Jag tyckte själv att det var närmast absurd att det i ett världsligt parlament kunde inrymmas så många religiösa referenser och symboler, berättar Iacopo Scaramuzzi.

Den katolska kyrkans centrala placering som en integrerad del av Italiens politiska liv, har länge varit ett faktum. De italienska kristdemokraterna har i många år betraktats som "kyrkans parti". Så vad är egentligen skillnaden mellan tidigare kristna politiker och dagens populisterna?

– Den välkända religionshistorikern Alberto Melloni har noterat att de gamla kristdemokratiska politikerna aldrig citerade Bibeln i parlamentet. De läste den kanske varje dag, de gick i mässan varje morgon, men de använde inte sin personliga tro politiskt i ett världsligt forum. Så är det inte i dag. De italienska högerpartierna utnyttjar generellt kristendomen på ett manipulerande sätt. Bakom de kristna referenserna och symbolerna som Giorgia Meloni [partiledare för högerpartiet Italiens bröder, red. anm.] och Matteo Salvini använder, finns varken någon religiös kultur eller något personligt

trosutövande. Salvini har erkänt ofentligt att han inte går i kyrkan och att han heller inte är troende. Ändå sitter han ofta med en rosenkrans i handen eller kysser ett krucifix. Det är tydliga exempel på att de religiösa symbolerna används på ett oärligt och populistiskt sätt för att köpa röster, menar Iacopo Scaramuzzi.

Högerkanten och påve Franciskus
Den italienska yttersta högern är inte direkt som ler och långhalm tillsammans med påve Franciskus, även om de använder sig av kristendomens symboler. Hur skulle du beskriva deras inbördes förhållande?

– Den gemensamma marschtakt som tidigare funnits mellan politik och religion – representerat genom Berlusconi på ena sidan och påve Franciskus två föregångare på den andra – är helt borta. Den nuvarande påven representerar en markant värderingsförskjutning jämfört med de tidigare – Franciskus är långt mindre fokuserad på traditionella frågor. Däremot har han ett tydligt fokus på sociala frågor, särskilt migrationen, vilket går tvärt emot till exempel Salvinis hållning. Faktiskt betraktar många traditionella katoliker påve Franciskus på ett negativt sätt. På samma sätt ser vissa traditionella katoliker i andra delar av världen påve Franciskus som en "fiende", eftersom han har satt ner foten gentemot populistiska partier. Som om han sade "det är jag som har copyright på religion". Till de partier som vill använda sig av kristna symboler är hans budskap: "Kristendomen säger 'fräls de svaga och immigranterna'". Tycker ni inte om det? Men det står ju i Bi-

beln.” Så påve Franciskus har varit ett svårt problem för dem; de populistiska partierna i Italien har inte kunnat få befogenhet över kristenheten för sina politiska syften.

I din bok talar du om att de populistiska partierna har gjort religionen folklig och show-mässig, att politik och religion sett från en populistisk synvinkel ofta speglar sig i varandra.

– Ja, men man ska komma ihåg att religionen i den spegelbilden inte betyder tro. Den är inte samma sak som en personlig, religiös känsla. Religionen betraktas som ett politiskt instrument, som en identitetsmarkör, som en sorts ideologi för att försvara sig mot en fiende, som kan vara moderiteten, den muslimska invandraren, det homosexuella paret som gärna vill gifta sig, eller kvinnan som önskar full självständighet. När politik och religion förenas puttas tron alltid bort från religionen. Salvini, Trump, Orban och Putin är alla ledare som använder religiösa symboler, grundat på en kylig kalkyl. Ingen av dem utövar en egen, personlig tro.

I din bok har du också exempel från Ryssland, Brasilien och USA. Vad observerade du under höstens dramatiska valkampanj i USA?

– Donald Trump försökte helt klart att utnyttja den kontrast som existerar mellan de moderata katolikerna på den ena sidan och de mer traditionella och konservativa på den andra. Först utnämnde han den ultrakatolska Amy Coney Barrett som ny domare i Högsta domstolen. Ett par dagar senare dök den amerikanska utrikesministern Mike Pompeo upp i Vatikanen – där han *inte* mottogs av påven – för att särskilt kritisera kyrkans relation till Kina, vilket helt säkert var ett plus bland de mest konservativa bland de amerikanska katolikerna. Senare, i samband med George Floyd, den afroamerikanske mannen som dödades av polisen i maj 2020, begav sig Trump till en liten kyrka nära Vita huset, med en veritabel svans av fotografer efter sig, för att låta sig fotograferas framför kyrkan med en bibel i handen. Så när allt kommer omkring har den icke-religiöse Donald Trump använt både en lång rad av kristendomens symboler

Vaticanista. Statsvetaren och journalisten Iacopo Scaramuzzi har bevakat Vatikanen i femton år och skrev 2015 boken *Tango Vaticano* om påve Franciskus, den förste argentinske påven. Hans nya bok om högerpopulistiska partiers tendens att missbruka kristendomen utkom sommaren 2020.

och ett genomtänkt taktiskt spel i ett försök att få fler katolska röster.

En portion lasagne och en bön

Eftersom Rom betraktas som katolicismens andliga centrum är staden också en given mötesplats för de populistiska motståndarna till påve Franciskus när de önskar skapa uppmärksamhet.

– Vi har flera gånger sett att när Steve Bannon, Trumps tidigare ultrapopulistiska rådgivare, har träffat Italiens populistiska ledare, Salvini och Meloni, så har det skett i Rom. Samma sak gäller för ryssen Alexandr Dugin, en politisk analytiker känd för sitt fascistiska tankegods och en av president Putins närmaste rådgivare. Dugin har träffat Italiens populistiska ledare i Rom och vid ett tillfälle höll han till och med ett tal hos det tidigare så kända CasaPound [en nyfascistisk rörelse i Italien, red. anm.]. Och när Giorgia Meloni tillsammans med Ungerns premiärminister Viktor Orban och den franska politikern Marion Maréchal tillsammans organiserade ett symposium i februari 2020 för att bland annat hylla den tidigare – traditionella – påven Johannes Paulus II, var hölls det då? Naturligtvis i Rom, för att

kunna markera mot påve Franciskus, eftersom populisterna med all tydlighet betraktar honom som sin naturliga fiende.

Vår intervju äger rum ett par dagar efter att fotbollsspelaren Diego Armando Maradona avlidit. Också då lyckades Matteo Salvini få in lite religion när han skrev i ett inlägg på Facebook: *En genialisk fotbollsspelare är död. Världen är fattigare utan honom. Låt oss be.*

– Det är typiskt för Salvini. Han förfogar som bekant över en hel grupp kommunikationsexperter som rådgör honom när det kommer till sociala medier. Han vet mycket väl att om han till exempel citerar uppenbarelser av jungfru Maria från Medugorje, så får han flera tusen *likes*. På samma sätt som när han lägger ut bilder på när han äter lasagne. För Salvini har en jungfru Maria-figur, en bön och en portion lasagne ungefär samma betydelse: att få så många *likes* som möjligt. Och religionen får finna sig i att stoppas ner i en folkloristisk gryta, avslutar Iacopo Scaramuzzi.

Text och foto: Jesper Storgaard Jensen
(översättning: Helena D'Arcy)